

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ОБОРОНИ УКРАЇНИ
імені ІВАНА ЧЕРНЯХОВСЬКОГО

**УКРАЇНСЬКЕ ВІЙСЬКО:
ОСНОВНІ ЕТАПИ БОРОТЬБИ
ЗА ДЕРЖАВНУ НЕЗАЛЕЖНІСТЬ УКРАЇНИ**

**Збірник матеріалів
II Міжнародної науково-практичної конференції
26 листопада 2021 р.**

Київ – 2021

УДК 355 (477) (091)

ББК 68.4 (4УКР)

У 42

Укладачі:

Шевчук В. П., доктор історичних наук, професор,

Грицюк В. М., доктор історичних наук, доцент,

Пашкова О. О., кандидат історичних наук

У 42 Українське військо: основні етапи боротьби за державну незалежність України : Збірник матеріалів II Міжнародної науково-практичної конференції 26 листопада 2021 р. – К. : НУОУ, 2021. – 300 с.

У збірнику вміщено матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої 30-річчю відновлення незалежності України та створення Збройних Сил України. У матеріалах висвітлюється військове будівництво на теренах України від давніх часів до сьогодення, боротьба українців за державність у різні історичні періоди, роль і місце України і вирі подій Другої світової війни. Аналізується низка аспектів протистояння Українським військом російській агресії та досвід підготовки фахівців для військових формувань України за досвідом проведення антитерористичної операції та операції Об'єднаних сил на території Донецької та Луганської областей. Розглядається досвід участі України у міжнародних операціях із підтримання миру та безпеки.

Збірник матеріалів конференції стане у нагоді науковцям, викладачам, студентам, курсантам і офіцерам, всім, хто цікавиться вітчизняною воєнною історією.

Филь О.М. Перший національний прапор над військовим підрозділом незалежної України.....	212
Фігурний Ю.С. Роль Збройних Сил України у протидії реваншистській політиці Кремля щодо України й українців.....	213
Філіппов М.О. Принципи охорони кордонів у добу козацтва.....	214
Фролов С.М., Чечет М.І. Історичні аспекти розроблення та застосування баражуючих боєприпасів в інтересах військово-морських сил.....	215
Харламов М.І. Захист українських земель від пожеж на Харківщині у 1920 році.....	216
Хруленко І.П. Перемога під Батогом – яскравий приклад українсько-кримськотатарського військового співробітництва.....	217
Цицхвая В.М. Звернення ОУН(б) до українського селянства у 1941 році.....	218
Цюрупа М.В. Зміна парадигми воєнно-політичного мислення у доктринах та стратегіях воєнної безпеки України ХХ–ХХІ століть.....	219
Черкас Б.В. Військова звитяга останніх князів київських XV ст.	220
Шкуратенко О.В., Сонько Я.В. Воєнна доктрина Богдана Хмельницького у період національно-визвольної війни.....	221
Щипанський П.В. Історична періодизація еволюції теорії та практики будівництва, підготовки і застосування Повітряних Сил Збройних Сил України: перший етап.....	223
Майстров О.О., Опенько П.В., Ткачов В.В., Дранник П.А., Миронюк М.Ю. Шістдесят років на захисті повітряного простору держави – аспекти створення та модернізації зенітного ракетного комплексу С-125 “Нева”.....	225
Никифоров О.В. Історія формування та розвитку Сил спеціальних операцій ЗС України в період 2014–2021 років.....	226

СЕКЦІЯ 5. ІСТОРИЧНИЙ ДОСВІД ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ДЛЯ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ ТА ОБОРОНИ

Городянська Л.В. Особливості підготовки майбутніх військових фахівців у сучасних умовах.....	229
Ільєнко А.Б. Проєкт оновленого Меморіального комплексу “Пам’яті героїв Крут” як поєднання традицій національно-патріотичного виховання з модерними практиками.....	230
Казан Е.М., Голубовська О.М. Історичний досвід підготовки медиків для Збройних Сил України.....	231
Кирилюк А.В. До питання підвищення ефективності підготовки резерву офіцерських кадрів для потреб Збройних Сил України.....	232
Клочко А.О., Прокопенко А.А. Становлення та розвиток системи дистанційної освіти.....	233
Козловська Л.В. Підготовка фахівців з морально-психологічного забезпечення Інститутом Військово-Морських Сил НУ “ОМА” в умовах викликів для оборони зі сторони міграції.....	235
Кротиков В.П. До питання про гуманітарну підготовку офіцерів Збройних Сил України.....	236
Лосєв Д.Д. Особливості військово-професійної освіти кадрів зарубіжних країн: історичний досвід.....	237
Ляковська С.П. Особливості підготовки кадрів радянських органів державної безпеки в Україні у перші повоєнні роки.....	238
Мельник О.М. Військова підготовка старшинського складу УПА (1941–1945 рр.).....	239
Метель В.О. Військово-патріотичне виховання в ліцеї.....	240
Мінченко О.В., Семенюк Д.С., Вознюк К.Г. Використання дзюдо як виду бойового мистецтва.....	241

в проєкті Haгру (“Гарпія”). Слід зауважити, що цей проєкт був ледь не найперший у світі. У зв’язку з цим вважається, що авторами ідеї баражуючих боеприпасів є саме науковці з Ізраїлю, хоча розробками в цьому напрямі вже займалися в декількох країнах світу.

Першим зразком баражуючого боеприпасу, що був розроблений та прийнятий на озброєння, вважається дрон Haгру, який по суті є протирадіолокаційною ракетою, особливість якої полягала у можливості патрулювання в районі до моменту викриття цілі. Починаючи з 1994 року, розпочався продаж цього озброєння в інші країни світу, насамперед до Китайської Народної Республіки. На цей час дрон Haгру також стоїть на озброєнні збройних сил Південної Кореї, Туреччини, Індії. Продовженням розробки цієї ідеї став баражуючий боеприпас Haгор, який вже мав повноцінну розвідувально-ударну систему, реалізовану за допомогою гіростабілізованої платформи з оптико-електронними засобами розвідки. У подальшому, в розвиток успіху цього проєкту, конструкторами компанії Israel Aerospace Industries було розроблено морський варіант, який має певні конструкційні відмінності від сухопутної версії та встановлюється на різні типи кораблів (морські патрульні, фрегати). Наявність дрону надає спроможність проводити повітряну розвідку, виявляти і класифікувати надводні цілі, здійснювати цілевказівку ракетним комплексам берегового та морського базування, а також самостійно наносити ураження об’єктам.

Активними розробками щодо впровадження баражуючих боеприпасів у систему застосування військово-морських сил займаються такі країни світу як Сполучені Штати, Туреччина та Російська Федерація. Розглядаються варіанти різних платформ-носіїв цього озброєння, насамперед морські, як альтернатива ракетному озброєнню або розвідувально-ударним БпЛА, але більш простий і дешевий засіб боротьби з маломірними надводними цілями противника.

Таким чином, аналіз історичного досвіду розроблення і застосування баражуючих боеприпасів в інтересах військово-морських сил свідчить про перспективи зазначеного озброєння у Військово-Морських Силах Збройних Сил України.

*Харламов М.І., д.і.н., доцент
Національний університет цивільного
захисту України, м. Харків*

ЗАХИСТ УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЕЛЬ ВІД ПОЖЕЖ НА ХАРКІВЩИНІ У 1920 РОЦІ

Взимку 1920 року Харківська губерньська рада народного господарства почала продумувати можливість покращення стану боротьби з вогнем. Її заходи мали суттєво поліпшити стан вогнеборчої справи в регіоні. З її доповіді про роботу від 15 січня 1920 року до 15 лютого 1920 року дізнаємося, що планувалося: “... розробити питання з реорганізації відділу протипожежних заходів, взагалі і зокрема передбачалося привести у належний стан пожежні труби та пожежні приналежності та більш правильно розподілити їх серед населення. Розробити питання про більш повне забезпечення сільського населення на випадок збитків від пожеж. Вже розробляються типи сільських жител та нежилых будівель, у зв’язку з цим встановлений контакт з відділом державних споруд та встановлюється зв’язок та єдина планомірна робота зі Страховим Центральним управлінням”. Для покращення ситуації у пожежному аспекті на початку 1920 року Харківський губревком разом із губерньською надзвичайною протипожежною комісією видають обов’язкову постанову про

порядок встановлення тимчасових переносних печей у житлових приміщеннях. Саме через такі печі горіли міські будівлі як у Харкові, так і на Харківщині. Спираючись на вищезгадану постанову Харківського губревкому, Всеукраїнська надзвичайна пожежна комісія надала рекомендації для всіх причетних до пожежної справи в Україні. Усі коменданти, завідувачі будинків, будинкові комітети мали протягом доби після опублікування документа прибрати невірні встановлені печі, а нові – встановлювати за оновленими правилами. Губернськими надзвичайними протипожежними комісіями разом із пожежними підвідділами, відділами благоустрою та міліцією створювалися спеціальні протипожежні контрольні комісії для перевірки встановлення тимчасового опалення у будівлях. Якщо надзвичайні протипожежні комісії не були десь створені, роботу контрольних комісій організували місцеві виконкоми.

З весни 1920 року, коли почастишали випадки пожеж як у Харкові, так і в губернії виконкоми почали вимагати від місцевих пожежних відділів створення пожежних команд. Однак із цим виникали проблеми. Наприклад, відділ комунального господарства м. Зміїв у травні 1920 року повідомляв, що "... не уявляється можливим гасити пожежі, через відсутність коней, яких би можна було прилаштувати до пожежних команд". Пожежні просили дозволу у виконкому міста на "... купівлю необхідної кількості коней для пожежної команди, останніх передбачається згідно кількості пожежних труб та діжок. Усього вісім коней".

20 серпня 1920 року була видана постанова РНК УСРР про посилення пожежної охорони на території УСРР, створювалися спеціальні пожежні комітети, оголошувалася трудова вогнеборча повинність. Частково це приносило певні успіхи у пожежній сфері.

Хруленко І.П.

Науково-дослідний центр гуманітарних проблем Збройних Сил України, м. Київ

ПЕРЕМОГА ПІД БАТОГОМ – ЯСКРАВІЙ ПРИКЛАД УКРАЇНСЬКО-КРИМСЬКОТАТАРСЬКОГО ВІЙСЬКОВОГО СПІВРОБІТНИЦТВА

Союз Хмельницького з татарами, укладений на початку 1648 р., мав забезпечити військовий успіх. Підтримка Криму суттєво підсилювала козаків у протистоянні з Річчю Посполитою, але Хан реалізував власну політику та за допомогу вимагав чималу платню, спустошуючи землі й забираючи жителів у ясир.

У квітні 1652 р. Хмельницький оповістив своїм універсалом козацьку старшину про підготовку до нової війни. Формальним приводом до неї стала спроба армії під командою польського гетьмана Мартина Калиновського перешкодити походу до Молдови загону гетьманича Тимоша Хмельницького, який мав намір укласти шлюб із Розандою, дочкою молдовського господаря Василя Лупула й домогтися виконання умов українсько-молдовського договору. У Чигирині відбулася таємна нарада гетьмана зі старшинами, де було вирішено готуватися до воєнних дій із Польщею.

Гетьман коронний Калиновський навесні 1652-го звелів викопати "окопи" на Батозькому полі, намагаючись заблокувати шлях гетьманича на Молдову. Сюди ж були підведені коронні війська. То був початок подій, які в польській літературі дістали назву "криваве сватання" та "батозька різанина". 1–2 червня 1652 р. у битві під Батогом союзні